

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 26 kwietnia 2022 r. *

Skarga o stwierdzenie nieważności – Dyrektywa (UE) 2019/790 – Artykuł 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine – Artykuł 11 i art. 17 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Wolność wypowiedzi i informacji – Ochrona własności intelektualnej – Obowiązki nałożone na dostawców usług udostępniania treści online – Uprzednie automatyczne weryfikowanie (filtrowanie) treści udostępnianych online przez użytkowników

W sprawie C-401/19

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności na podstawie art. 263 TFUE, wniesioną w dniu 24 maja 2019 r.,

Rzeczpospolita Polska, którą reprezentowali B. Majczyna, M. Wiącek i J. Sawicka, w charakterze pełnomocników, których wspierał J. Barski, w charakterze eksperta,

strona skarżąca,

przeciwko

Parlamentowi Europejskiemu, który reprezentowali D. Warin, S. Alonso de León i W. D. Kuzmienko, w charakterze pełnomocników,

oraz

Radzie Unii Europejskiej, którą reprezentowali M. Alver, F. Florindo Gijón i D. Kornilaki, w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

popieranym przez:

Królestwo Hiszpanii, które reprezentowali początkowo S. Centeno Huerta i J. Rodríguez de la Rúa Puig, a następnie J. Rodríguez de la Rúa Puig, w charakterze pełnomocników,

Republikę Francuską, którą reprezentowali A.-L. Desjonquères i A. Daniel, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: polski.

Republikę Portugalską, którą reprezentowali początkowo M. A. Capela de Carvalho Galaz Pimenta, P. Barros da Costa, P. Salvação Barreto i L. Inez Fernandes, a następnie M. A. Capela de Carvalho Galaz Pimenta, P. Barros da Costa i P. Salvação Barreto, w charakterze pełnomocników,

Komisję Europejską, którą reprezentowali F. Erlbacher, S. L. Kaléda, J. Samnadda i B. Sasinowska, w charakterze pełnomocników,

interwenienci,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, A. Arabadjiev, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan i S. Rodin, prezesi izb, M. Ilešič (sprawozdawca), J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen i P. G. Xuereb, sędziowie,

rzecznik generalny: H. Saugmandsgaard Øe,

sekretarz: L. Carrasco Marco, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 listopada 2020 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 15 lipca 2021 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 W niniejszej skardze Rzeczpospolita Polska wnosi do Trybunału, tytułem żądania głównego, o stwierdzenie nieważności art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE (Dz.U. 2019, L 130, s. 92) oraz, tytułem żądania ewentualnego, o stwierdzenie nieważności tego art. 17 w całości, na wypadek uznania przez Trybunał, że przepisy te nie mogą zostać oddzielone od pozostałych przepisów zawartych w art. 17 dyrektywy 2019/790 bez zmiany istoty regulacji zawartej w tym artykule.

Ramy prawne

Karta

- 2 Artykuł 11 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”) ma następujące brzmienie:

„Każdy ma prawo do wolności wypowiedzi. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe”.

3 Artykuł 17 ust. 2 Karty przewiduje, że „[w]łasność intelektualna podlega ochronie”.

4 Zgodnie z art. 52 ust. 1 i 3 Karty:

„1. Wszelkie ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności uznanych w [...] Karcie muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności. Z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności, ograniczenia mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznawanym przez Unię [Europejską] lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób.

[...]

3. W zakresie, w jakim [...] Karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności [(EKPC)], ich znaczenie i zakres są takie same jak praw przyznanych przez tę konwencję. Niniejsze postanowienie nie stanowi przeszkody, aby prawo Unii przyznawało szerszą ochronę”.

5 Zgodnie z art. 53 Karty „[ż]adne z postanowień [...] Karty nie będzie interpretowane jako ograniczające lub naruszające prawa człowieka i podstawowe wolności uznane, we właściwych im obszarach zastosowania, przez prawo Unii i prawo międzynarodowe oraz konwencje międzynarodowe, których Unia lub wszystkie państwa członkowskie są stronami, w szczególności przez [EKPC], oraz przez konstytucje państw członkowskich”.

Dyrektywa 2000/31

6 Artykuł 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywy o handlu elektronicznym) (Dz.U. 2000, L 178, s. 1) przewiduje:

„Państwa członkowskie zapewniają, żeby w przypadku świadczenia usługi społeczeństwa informacyjnego polegającej na przechowywaniu informacji przekazanych przez usługobiorcę usługodawca nie był odpowiedzialny za informacje przechowywane na żądanie usługobiorcy, pod warunkiem że:

a) usługodawca nie ma wiarygodnych wiadomości o bezprawnym charakterze działalności lub informacji, a w odniesieniu do roszczeń odszkodowawczych – nie wie o stanie faktycznym lub okolicznościach, które w sposób oczywisty świadczą o tej bezprawności;

lub

b) usługodawca podejmuje niezwłocznie odpowiednie działania w celu usunięcia lub uniemożliwienia dostępu do informacji, gdy uzyska takie wiadomości lub zostanie o nich powiadomiony”.

Dyrektywa 2001/29

- 7 Artykuł 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. 2001, L 167, s. 10) stanowi:

„Państwa członkowskie powinny zapewnić autorom wyłączne prawo do zezwalania lub zabraniaania na jakiegokolwiek publiczne udostępnianie ich utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, włączając podawanie do publicznej wiadomości ich utworów w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie”.

Dyrektywa 2019/790

- 8 Motywy 2, 3, 61, 65, 66, 70 i 84 dyrektywy 2019/790 mają następujące brzmienie:

„(2) Dyrektywy przyjęte w dziedzinie prawa autorskiego i praw pokrewnych przyczyniają się do funkcjonowania rynku wewnętrznego, zapewniają wysoki poziom ochrony podmiotów uprawnionych, ułatwiają weryfikację praw i tworzą ramy, w których może odbywać się eksploatacja utworów i innych przedmiotów objętych ochroną. Takie zharmonizowane ramy prawne przyczyniają się do należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz pobudzają innowacje, kreatywność, inwestycje i produkcję nowych treści, również w środowisku cyfrowym, w celu unikania rozdrobnienia rynku wewnętrznego. Poziom ochrony zapewniany przez te ramy prawne przyczynia się również do osiągnięcia celu Unii, jakim jest poszanowanie i wspieranie różnorodności kulturowej, równocześnie uwydatniając znaczenie wspólnego europejskiego dziedzictwa kulturowego. [...]

(3) Szybki rozwój technologii cyfrowych zmienia sposób, w jaki tworzy się, produkuje, rozpowszechnia i eksploatuje utwory i inne przedmioty objęte ochroną. Wciąż pojawiają się nowe modele biznesowe i nowe podmioty. Odpowiednie przepisy ustawodawcze powinny uwzględniać przyszłe przemiany, aby nie ograniczać rozwoju technologicznego. Cele i zasady określone w unijnych ramach prawa autorskiego są nadal solidne. Wciąż jednak [...] w niektórych obszarach konieczne jest dostosowanie istniejących unijnych ram prawa autorskiego oraz ich uzupełnienie przy zachowaniu wysokiego poziomu ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych [...].

[...]

(61) W ostatnich latach funkcjonowanie rynku treści online stało się bardziej złożone. Usługi udostępniania treści online zapewniające dostęp do dużej ilości treści chronionych prawem autorskim zamieszczanych przez użytkowników stały się głównym źródłem dostępu do treści online. Usługi internetowe są sposobem zapewnienia szerszego dostępu do dzieł kultury i utworów oraz oferują sektorowi kultury i sektorowi kreatywnemu duże możliwości rozwijania nowych modeli biznesowych. Jednak, chociaż umożliwiają różnorodność i łatwy dostęp do treści, niosą także ze sobą wyzwania, gdy treści chronione prawem autorskim są zamieszczane bez uprzedniego zezwolenia podmiotów uprawnionych. Istnieje niepewność prawa co do tego, czy dostawcy takich usług wchodzą w zakres czynności regulowanych prawem autorskim i muszą uzyskać zezwolenie od podmiotów uprawnionych dotyczące treści zamieszczanych przez użytkowników, którzy nie posiadają odpowiednich praw do zamieszczanych treści, z zastrzeżeniem stosowania wyjątków i ograniczeń przewidzianych w prawie Unii. Taka niepewność ma wpływ na

możliwości ustalenia przez podmioty uprawnione, czy ktoś korzysta z ich utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, a jeśli tak, to na jakich warunkach, a także na możliwości uzyskania przez te podmioty odpowiedniego wynagrodzenia za takie korzystanie. W związku z tym ważne jest, aby wspierać rozwój rynku udzielania licencji między podmiotami uprawnionymi a dostawcami usług udostępniania treści online. Umowy licencyjne powinny być uczciwe i zachowywać rozsądną równowagę dla obu stron. Podmioty uprawnione powinny uzyskać odpowiednie wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów i innych przedmiotów objętych ochroną. Ponieważ jednak przepisy te nie mają wpływu na swobodę zawierania umów, podmioty uprawnione nie powinny być zobowiązane do udzielania zezwolenia lub zawierania umów licencyjnych.

[...]

- (65) Gdy dostawcy usług udostępniania treści online ponoszą odpowiedzialność za czynności publicznego udostępniania lub podawania do publicznej wiadomości na warunkach określonych w niniejszej dyrektywie, art. 14 ust. 1 dyrektywy [2000/31] nie powinien mieć zastosowania do odpowiedzialności wynikającej z przepisów niniejszej dyrektywy dotyczących korzystania z chronionych treści przez dostawców usług udostępniania treści online. Nie powinno to mieć wpływu na stosowanie art. 14 ust. 1 dyrektywy [2000/31] w odniesieniu do takich dostawców usług do celów wykraczających poza zakres stosowania niniejszej dyrektywy.
- (66) Biorąc pod uwagę fakt, że dostawcy usług udostępniania treści online udzielają dostępu do treści, których sami nie zamieszczają, lecz które są zamieszczane przez ich użytkowników, do celów niniejszej dyrektywy należy przewidzieć odrębny mechanizm odpowiedzialności w przypadkach, gdy nie udzielono zezwolenia. [...] Jeżeli dostawcom usług nie udzielono zezwolenia, powinni oni dołożyć wszelkich starań zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze, aby zapobiegać dostępności w swoich serwisach nieobjętych zezwoleniem utworów i innych przedmiotów objętych ochroną zidentyfikowanych przez odpowiednie podmioty uprawnione. W tym celu podmioty uprawnione powinny przekazywać dostawcom usług odpowiednie i niezbędne informacje z uwzględnieniem, między innymi, wielkości podmiotów uprawnionych oraz rodzaju ich utworów i innych przedmiotów objętych ochroną. Kroki podejmowane przez dostawców usług udostępniania treści online we współpracy z podmiotami uprawnionymi nie powinny skutkować uniemożliwieniem dostępności treści nienaruszających prawa autorskiego, w tym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, z których korzystanie odbywa się na podstawie umowy licencyjnej lub wyjątku lub ograniczenia prawa autorskiego lub praw pokrewnych. Kroki podejmowane przez takich dostawców usług nie powinny mieć zatem wpływu na użytkowników korzystających z usług udostępniania treści online w celu zgodnego z prawem zamieszczania informacji na temat takich usług i uzyskiwania do nich dostępu.

Ponadto obowiązki ustanowione w niniejszej dyrektywie nie powinny prowadzić do nakładania przez państwa członkowskie ogólnego obowiązku w zakresie nadzoru. Przy dokonywaniu oceny, czy dostawca usług udostępniania treści online dołożył wszelkich starań zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze, należy wziąć pod uwagę to, czy dostawca usług podjął wszystkie kroki, jakie podjąłby staranny podmiot dla osiągnięcia celu dotyczącego zapobiegania dostępności nieobjętych zezwoleniem utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną na swojej stronie internetowej, przy uwzględnieniu najlepszych praktyk stosowanych w sektorze i skuteczności podjętych kroków w świetle wszystkich istotnych czynników i rozwoju sytuacji oraz zasady proporcjonalności.

Na potrzeby tej oceny należy wziąć pod uwagę pewną liczbę elementów, takich jak skalę świadczonych usług, rozwijający się zakres istniejących środków, w tym ewentualne przyszłe zmiany, aby unikać dostępności różnych rodzajów treści i kosztów takich środków dla usług. Różne środki mające na celu unikanie dostępności nieobjętych zezwoleniem treści chronionych prawem autorskim mogą być odpowiednie i proporcjonalne w zależności od rodzaju treści, w związku z czym nie można wykluczyć, że w niektórych przypadkach dostępności nieobjętych zezwoleniem treści można uniknąć jedynie po powiadomieniu podmiotów uprawnionych. Wszelkie kroki podejmowane przez dostawców usług powinny być skuteczne w odniesieniu do zamierzonych celów, lecz nie powinny wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celu, jakim jest unikanie i zaprzestanie dostępności nieobjętych zezwoleniem utworów i innych przedmiotów objętych ochroną.

[...]

- (70) Działania podejmowane przez dostawców usług udostępniania treści online we współpracy z podmiotami uprawnionymi powinny pozostawać bez uszczerbku dla stosowania wyjątków lub ograniczeń w zakresie prawa autorskiego, w tym w szczególności tych, które gwarantują swobodę wypowiedzi użytkowników. Użytkownicy powinni mieć prawo do zamieszczania i udostępniania treści generowanych przez użytkowników do szczególnych celów, takich jak cytowanie, krytykowanie, recenzowanie, karykaturowanie, parodiowanie lub pastisz. Jest to szczególnie ważne na potrzeby zachowania równowagi między prawami podstawowymi ustanowionymi w [Karcie], przede wszystkim w zakresie wolności słowa i wolności sztuki oraz prawa własności, w tym własności intelektualnej. Z tych względów te wyjątki lub ograniczenia powinny być obowiązkowe, aby zapewnić użytkownikom jednolitą ochronę w całej Unii. Ważne jest zapewnienie, aby dostawcy usług udostępniania treści online wprowadzili skuteczny mechanizm wnoszenia skarg i dochodzenia roszczeń w celu wspierania korzystania do takich szczególnych celów.

Dostawcy usług udostępniania treści online powinni również wprowadzić skuteczne i sprawne mechanizmy składania skarg i dochodzenia roszczeń umożliwiające użytkownikom składanie skarg dotyczących działań podjętych w odniesieniu do zamieszczanych przez nich treści, w szczególności w przypadku gdy mogą skorzystać z wyjątku lub ograniczenia w zakresie prawa autorskiego w odniesieniu do zamieszczonych treści, do których dostęp został zablokowany lub które zostały usunięte. Wszelkie skargi składane w ramach takich mechanizmów powinny być rozpatrywane bez zbędnej zwłoki i podlegać decyzji człowieka. W przypadku gdy podmioty uprawnione zwracają się do dostawców usług o podjęcie działań przeciwko zamieszczaniu treści przez użytkowników, takich jak blokowanie dostępu do zamieszczonych treści lub usunięcie zamieszczonych treści, takie podmioty uprawnione powinny należycie uzasadnić wnioski. [...] Państwa członkowskie powinny również zapewnić użytkownikom dostęp do pozasądowych mechanizmów dochodzenia roszczeń w celu rozstrzygnięcia sporów. Takie mechanizmy powinny umożliwiać bezstronne rozstrzygnięcie sporów. Użytkownicy powinni mieć dostęp do sądu lub innego właściwego organu sądowego w celu dochodzenia prawa do korzystania z wyjątku lub ograniczenia prawa autorskiego i praw pokrewnych.

[...]

- (84) Niniejsza dyrektywa nie narusza praw podstawowych i jest zgodna z zasadami uznanymi w szczególności w Karcie. W związku z tym niniejsza dyrektywa powinna być interpretowana i stosowana zgodnie z tymi prawami i zasadami”.

- 9 Artykuł 1 dyrektywy 2019/790, zatytułowany „Przedmiot i zakres stosowania”, przewiduje w ust. 1, że dyrektywa ta ustanawia zasady, których celem jest dalsza harmonizacja przepisów prawa Unii mających zastosowanie do prawa autorskiego i praw pokrewnych w ramach rynku wewnętrznego, ze szczególnym uwzględnieniem cyfrowych i transgranicznych sposobów korzystania z treści chronionych oraz że ustanawia ona także zasady dotyczące wyjątków i ograniczeń w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych, ułatwiania udzielania licencji, jak również zasady mające na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku w zakresie eksploatacji utworów i innych przedmiotów objętych ochroną. Artykuł ten wskazuje w ust. 2, że dyrektywa 2019/790 nie ma zasadniczo wpływu na istniejące zasady ustanowione w dyrektywach obowiązujących w tym obszarze, między innymi, w dyrektywach 2000/31 i 2001/29.
- 10 Artykuł 2 pkt 6 akapit pierwszy tej dyrektywy definiuje do celów tej dyrektywy pojęcie „dostawcy usług udostępniania treści online” jako „dostawcę usług społeczeństwa informacyjnego, którego głównym lub jednym z głównych celów jest przechowywanie i udzielanie publicznego dostępu do dużej liczby chronionych prawem autorskim utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników tych usług, które są przez niego organizowane i promowane w celach zarobkowych”. Akapit drugi tego postanowienia wyłącza z tego pojęcia „[d]ostawców takich usług, jak nienastawione na zysk encyklopedie internetowe, nienastawione na zysk repozytoria naukowe i edukacyjne, platformy tworzenia otwartego oprogramowania i platformy wymiany otwartego oprogramowania, dostawców usług łączności elektronicznej [...], internetowych platform handlowych oraz usług w chmurze dla przedsiębiorstw i usług w chmurze obliczeniowej, które umożliwiają użytkownikom zamieszczanie treści na własny użytek”.
- 11 Artykuł 17 rzeczonyj dyrektywy, zatytułowany „Korzystanie przez dostawców usług udostępniania treści online z treści chronionych”, jest jedynym przepisem zawartym w rozdziale 2 opatrzonym tytułem „Niektóre sposoby korzystania przez serwisy internetowe z treści chronionych” tytułu IV tej dyrektywy, noszącego tytuł „Środki mające na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku w zakresie praw autorskich”. Ów art. 17 ma następujące brzmienie:

„1. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że dostawca usług udostępniania treści online dokonuje czynności publicznego udostępniania lub czynności podawania do publicznej wiadomości do celów niniejszej dyrektywy, w przypadku gdy udziela on publicznego dostępu do chronionych prawem autorskim utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez jego użytkowników.

Dostawca usług udostępniania treści online musi zatem uzyskać zezwolenie od podmiotów uprawnionych, o którym mowa w art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy [2001/29], na przykład poprzez zawarcie umowy licencyjnej, w celu publicznego udostępniania lub podawania do publicznej wiadomości utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną.

2. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że w przypadku gdy dostawca usług udostępniania treści online uzyska zezwolenie, na przykład poprzez zawarcie umowy licencyjnej, zezwolenie to obejmuje swoim zakresem również czynności wykonywane przez użytkowników usług objętych zakresem stosowania art. 3 dyrektywy [2001/29], w przypadku gdy nie działają oni na zasadach komercyjnych lub gdy ich działalność nie przynosi znaczących przychodów.

3. Jeżeli dostawca usług udostępniania treści online dokonuje czynności publicznego udostępniania lub czynności podawania do publicznej wiadomości na warunkach określonych

w niniejszej dyrektywie, ograniczeń odpowiedzialności ustanowionych w art. 14 ust. 1 dyrektywy [2000/31] nie stosuje się do sytuacji objętych niniejszym artykułem.

Akapit pierwszy niniejszego ustępu nie ma wpływu na ewentualne stosowanie art. 14 ust. 1 dyrektywy [2000/31] w odniesieniu do tych dostawców usług do celów wykraczających poza zakres stosowania niniejszej dyrektywy.

4. Jeżeli nie udzielono zezwolenia, dostawcy usług udostępniania treści online ponoszą odpowiedzialność za nieobjęte zezwoleniem czynności publicznego udostępniania, w tym podawania do wiadomości publicznej, chronionych prawem autorskim utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, chyba że wykazą, że:

- a) dołożyli wszelkich starań, aby uzyskać zezwolenia, oraz
- b) dołożyli wszelkich starań – zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze – aby zapewnić brak dostępu do poszczególnych utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, w odniesieniu do których podmioty uprawnione przekazały dostawcom usług odpowiednie i niezbędne informacje; oraz w każdym przypadku
- c) działali niezwłocznie po otrzymaniu odpowiednio uzasadnionego zastrzeżenia od podmiotów uprawnionych w celu zablokowania dostępu do utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, których dotyczy zastrzeżenie, lub usunięcia ich ze swoich stron internetowych, a także dołożyli wszelkich starań, aby zapobiec ich przyszłemu zamieszczeniu, zgodnie z lit. b).

5. Przy dokonywaniu oceny, czy dany dostawca usług spełnia obowiązki, o których mowa w ust. 4, oraz w świetle zasady proporcjonalności należy, między innymi, wziąć pod uwagę:

- a) rodzaj, odbiorców i skalę świadczonych usług oraz rodzaj utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników usługi; oraz
- b) dostępność odpowiednich i skutecznych środków oraz ich koszt dla dostawców usług.

6. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że w przypadku gdy nowi dostawcy usług udostępniania treści online, których usługi są dostępne publicznie w Unii krócej niż trzy lata i których roczny obrót, obliczony zgodnie z zaleceniem Komisji 2003/361/WE [z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (Dz.U. 2003, L 124, s. 36)], nie przekracza 10 mln EUR, warunki wynikające z systemu odpowiedzialności, o którym mowa w ust. 4, są ograniczone do działania na podstawie ust. 4 lit. a), oraz do niezwłocznego podjęcia działań po otrzymaniu odpowiednio uzasadnionego zastrzeżenia w celu zablokowania dostępu do utworów i przedmiotów objętych ochroną, których dotyczy zastrzeżenie, lub usunięcia tych utworów i przedmiotów objętych ochroną ze swych stron internetowych.

Jeżeli średnia miesięczna liczba pojedynczych odwiedzających tych dostawców usług, obliczona na podstawie poprzedniego roku kalendarzowego, przekracza 5 milionów, wykazują oni również, że dołożyli wszelkich starań, aby zapobiec dalszemu zamieszczeniu zgłoszonych utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, w odniesieniu do których podmioty uprawnione przekazały odpowiednie i niezbędne informacje.

7. Współpraca między dostawcami usług udostępniania treści internetowych a podmiotami uprawnionymi nie może prowadzić do uniemożliwiania dostępności utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników, które nie naruszają prawa autorskiego i praw pokrewnych, w tym również w przypadku, gdy takie utwory lub inne przedmioty objęte ochroną są objęte wyjątkiem lub ograniczeniem.

Państwa członkowskie zapewniają, aby użytkownicy w każdym państwie członkowskim mogli opierać [się] na następujących obowiązujących wyjątkach lub ograniczeniach przy zamieszczaniu i udostępnianiu treści wygenerowanych przez użytkowników w ramach usług udostępniania treści online:

- a) cytowanie, krytyka, recenzowanie;
- b) korzystanie do celów karykatury, parodii lub pastiszu.

8. Stosowanie niniejszego artykułu nie wywołuje skutku w postaci ogólnego obowiązku w zakresie nadzoru.

Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że dostawcy usług udostępniania treści online udostępniają podmiotom uprawnionym, na ich żądanie, odpowiednie informacje na temat funkcjonowania swoich praktyk w odniesieniu do współpracy, o której mowa w ust. 4, oraz – w przypadku zawierania umów licencyjnych między dostawcami usług a podmiotami uprawnionymi – informacje na temat wykorzystywania treści objętych umowami.

9. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że dostawcy usług udostępniania treści online muszą wprowadzić skuteczny i sprawny mechanizm składania skarg i dochodzenia roszczeń, dostępny dla użytkowników ich usług w przypadku sporów dotyczących zablokowania dostępu do zamieszczonych przez nich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub ich usunięcia.

Jeżeli podmioty uprawnione żądają zablokowania dostępu do swoich poszczególnych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub ich usunięcia, muszą należycie uzasadnić swoje żądanie. Skargi złożone w ramach tego mechanizmu rozpatruje się bez zbędnej zwłoki, a decyzje o zablokowaniu dostępu zamieszczonych treści lub o ich usunięciu podlegają kontroli przeprowadzanej przez człowieka. Państwa członkowskie zapewniają także, aby do celów rozstrzygania sporów dostępne były pozasądowe mechanizmy dochodzenia roszczeń. Takie mechanizmy muszą umożliwiać bezstronne rozwiązywanie sporów i nie mogą pozbawiać użytkownika ochrony prawnej zapewnianej przez prawo krajowe, z zastrzeżeniem praw użytkowników do korzystania ze skutecznych środków ochrony prawnej. W szczególności państwa członkowskie zapewniają, aby użytkownicy mieli dostęp do sądu lub innego właściwego organu sądowego w celu dochodzenia prawa do korzystania z wyjątku lub ograniczenia w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych.

Niniejsza dyrektywa nie wpływa w żaden sposób na zgodne z prawem sposoby korzystania, takie jak korzystanie na podstawie wyjątków lub ograniczeń przewidzianych w prawie Unii, i nie może prowadzić do identyfikacji indywidualnych użytkowników, ani do przetwarzania danych osobowych, chyba że ma to miejsce zgodnie z dyrektywą 2002/58/WE [Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 2002 r. dotyczącą przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (dyrektywą o prywatności i łączności elektronicznej)] (Dz.U. 2002, L 201, s. 37)] i rozporządzeniem (UE) 2016/679 [Parlamentu Europejskiego i Rady

z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólnym rozporządzeniem o ochronie danych) (Dz.U. 2016, L 119, s. 1)].

Dostawcy usług udostępniania treści online informują swoich użytkowników w swoich warunkach korzystania, że mogą oni korzystać z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną na podstawie wyjątków lub ograniczeń w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych przewidzianych w prawie Unii.

10. Od dnia 6 czerwca 2019 r. Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi, organizuje dialog zainteresowanych stron, aby omówić najlepsze praktyki w zakresie współpracy między dostawcami usług udostępniania treści online a podmiotami uprawnionymi. Komisja – w porozumieniu z dostawcami usług udostępniania treści online, podmiotami uprawnionymi, organizacjami użytkowników i innymi właściwymi zainteresowanymi stronami oraz uwzględniając wyniki rozmów zainteresowanych stron – wydaje wytyczne dotyczące stosowania niniejszego artykułu, w szczególności w odniesieniu do współpracy, o której mowa w ust. 4. Przy omawianiu najlepszych praktyk w szczególności uwzględnia się, między innymi, potrzebę wyważenia praw podstawowych oraz stosowania wyjątków i ograniczeń. Do celów dialogu zainteresowanych stron organizacje użytkowników mają dostęp do odpowiednich informacji przekazanych przez dostawców usług udostępniania treści online na temat funkcjonowania ich praktyk w odniesieniu do ust. 4”.

Żądania stron i postępowanie przed Trybunałem

- 12 Rzeczpospolita Polska wnosi do Trybunału o:
 - stwierdzenie nieważności art. 17 ust. 4 lit. b) oraz art. 17 ust. 4 lit. c) in fine – to znaczy w części obejmującej sformułowanie: „a także dołożyli wszelkich starań, aby zapobiec ich przyszłemu zamieszczeniu, zgodnie z lit. b)” – dyrektywy 2019/790;
 - tytułem żądania ewentualnego, na wypadek uznania przez Trybunał, że przepisy, o których mowa w poprzednim tiret, nie mogą zostać oddzielone od pozostałych przepisów zawartych w art. 17 wspomnianej dyrektywy bez zmiany istoty regulacji zawartej w tym artykule – stwierdzenie nieważności tego art. 17 w całości;
 - obciążenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej kosztami postępowania.
- 13 Parlament wnosi do Trybunału o oddalenie skargi jako bezzasadnej i obciążenie Rzeczypospolitej Polskiej kosztami postępowania.
- 14 Rada wnosi do Trybunału o odrzucenie jako niedopuszczalnych żądań przedstawionych jako żądania główne lub oddalenie w całości skargi jako bezzasadnej oraz obciążenie Rzeczypospolitej Polskiej kosztami postępowania.
- 15 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 17 października 2019 r. Królestwo Hiszpanii, Republika Francuska, Republika Portugalska i Komisja Europejska zostały dopuszczone do sprawy w charakterze interwenientów popierających żądania Parlamentu i Rady, zgodnie z art. 131 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem.

W przedmiocie skargi

W przedmiocie dopuszczalności

- 16 Parlament i Rada, popierane przez Republikę Francuską i Komisję, podnoszą, że żądania przedstawione jako żądania główne są niedopuszczalne, ponieważ art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine dyrektywy 2019/790 nie mogą zostać oddzielone od pozostałych przepisów tego art. 17.
- 17 W tym względzie należy przypomnieć, że stwierdzenie częściowej nieważności aktu prawa Unii jest możliwe jedynie wtedy, gdy przepisy, o których stwierdzenie nieważności wniesiono, mogą zostać oddzielone od pozostałych przepisów tego aktu. Trybunał wielokrotnie orzekał, że wymaganie to nie jest spełnione, jeśli konsekwencją stwierdzenia częściowej nieważności aktu jest zmiana jego istoty (wyrok z dnia 8 grudnia 2020 r., Polska/Parlament i Rada, C-626/18, EU:C:2020:1000, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 18 Ponadto sprawdzenie możliwości oddzielenia przepisów aktu prawa Unii wymaga zbadania ich zakresu, aby ocenić, czy stwierdzenie ich nieważności zmieniłoby ducha i istotę tego aktu (wyrok z dnia 8 grudnia 2020 r., Polska/Parlament i Rada, C-626/18, EU:C:2020:1000, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 19 Poza tym kwestia, czy stwierdzenie częściowej nieważności aktu prawnego Unii zmienia jego istotę, stanowi kryterium obiektywne, a nie subiektywne związane z wolą polityczną instytucji, która wydała rzeczoną akt (wyrok z dnia 8 grudnia 2020 r., Polska/Parlament i Rada, C-626/18, EU:C:2020:1000, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 20 Jak wskazał rzecznik generalny w pkt 44 opinii i jak twierdzą Parlament i Rada, popierane przez Republikę Francuską i Komisję, art. 17 dyrektywy 2019/790 wprowadza nowy system odpowiedzialności w stosunku do dostawców usług udostępniania treści online, którego poszczególne przepisy stanowią całość i, jak wynika z motywów 61 i 66 tej dyrektywy, mają na celu zapewnienie równowagi praw i interesów tych dostawców, praw i interesów użytkowników ich usług, a także praw i interesów podmiotów uprawnionych. W szczególności stwierdzenie nieważności jedynie art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine rzeczony dyrektywy skutkowałoby zastąpieniem tego systemu odpowiedzialności systemem zarówno zupełnie odmiennym, jak i wyraźnie korzystniejszym dla tych dostawców. Takie stwierdzenie częściowej nieważności zmieniłoby w konsekwencji istotę tego art. 17.
- 21 Wynika z tego, że art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine dyrektywy 2019/790 nie można oddzielić od pozostałej części tego art. 17 i że w związku z tym żądania przedstawione jako żądania główne zmierzające do stwierdzenia jedynie nieważności tych przepisów są niedopuszczalne.
- 22 Bezsporne jest natomiast to, że art. 17 dyrektywy 2019/790, który znajduje się w odrębnym rozdziale tytułu IV tej dyrektywy, dotyczącym środków mających na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku w zakresie praw autorskich, można oddzielić od pozostałej części tej dyrektywy i że w związku z tym żądania przedstawione przez Rzeczpospolitą Polską tytułem ewentualnym, zmierzające do stwierdzenia nieważności tego art. 17 w całości, są dopuszczalne.

Co do istoty

- 23 Na poparcie swoich żądań Rzeczpospolita Polska podnosi jedyny zarzut, oparty na naruszeniu zagwarantowanego w art. 11 Karty prawa do wolności wypowiedzi i informacji.
- 24 Zarzut ten opiera się w istocie na argumentacji, że w celu zwolnienia się z całkowitej odpowiedzialności za udzielenie publicznego dostępu do utworów chronionych prawem autorskim lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez ich użytkowników z naruszeniem prawa autorskiego dostawcy usług udostępniania treści online są zobowiązani na mocy art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine dyrektywy 2019/790 do prowadzenia prewencyjnego monitorowania wszystkich treści, które ich użytkownicy chcą umieścić online. W tym celu muszą oni korzystać z narzędzi informatycznych umożliwiających uprzednie automatyczne filtrowanie tych treści. Nakładając takie środki prewencyjnego nadzoru na dostawców usług udostępniania treści online, bez przewidzenia przy tym gwarancji zapewniających poszanowanie prawa do wolności wypowiedzi i informacji, zaskarżone przepisy stanowią ograniczenie w wykonywaniu tego prawa podstawowego, które nie szanuje ani istoty tego prawa, ani zasady proporcjonalności, i którego w konsekwencji nie można uznać za uzasadnione.
- 25 Parlament i Rada, popierane przez Królestwo Hiszpanii, Republikę Francuską i Komisję, kwestionują zasadność tego jedynego zarzutu.

W przedmiocie systemu odpowiedzialności ustanowionego w art. 17 dyrektywy 2019/790

- 26 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że do czasu wejścia w życie art. 17 dyrektywy 2019/790 odpowiedzialność dostawców usług udostępniania treści online za udzielenie publicznego dostępu do chronionych treści zamieszczanych na ich platformach przez użytkowników tych platform z naruszeniem prawa autorskiego była uregulowana w art. 3 dyrektywy 2001/29, a także w art. 14 dyrektywy 2000/31.
- 27 W tym względzie, po pierwsze, Trybunał orzekł, że art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że operator platformy do udostępniania filmów lub platformy do przechowywania i udostępniania plików, na której użytkownicy mogą bezprawnie podawać do publicznej wiadomości treści chronione, nie dokonuje „publicznego udostępniania” tych treści w rozumieniu tego przepisu, chyba że przyczynia się – w inny sposób niż samo udostępnienie tej platformy – do publicznego udostępniania takich treści z naruszeniem prawa autorskiego. Jest tak zwłaszcza w przypadku, gdy ów operator posiada wiarygodne wiadomości o bezprawnym udostępnieniu treści chronionych prawem autorskim na swojej platformie, a mimo to niezwłocznie ich nie usuwa lub nie blokuje do nich dostępu, bądź gdy ów operator, mimo iż wie lub powinien wiedzieć, że co do zasady użytkownicy jego platformy bezprawnie podają do publicznej wiadomości treści chronione za jej pośrednictwem, nie wdraża odpowiednich rozwiązań technicznych, których można oczekiwać od operatora wykazującego należyłą staranność w jego sytuacji, w celu wiarygodnego i skutecznego przeciwdziałania naruszeniom praw autorskich na tej platformie, bądź też gdy ów operator uczestniczy w wyborze treści chronionych bezprawnie udostępnianych publicznie, udostępnia na swojej platformie specjalne narzędzia umożliwiające bezprawne udostępnianie takich treści lub świadomie wspiera takie udostępnianie, o czym może świadczyć przyjęty przez tego operatora model biznesowy, który zachęca użytkowników jego platformy do bezprawnego publicznego udostępniania na niej chronionych treści (wyrok z dnia 22 czerwca 2021 r., YouTube i Cyando, C-682/18 i C-683/18, EU:C:2021:503, pkt 102).

- 28 Po drugie, Trybunał stwierdził, że działalność operatora platformy do udostępniania filmów lub platformy do przechowywania i udostępniania plików jest objęta zakresem stosowania art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31, pod warunkiem że operator ten nie odgrywa aktywnej roli, dzięki której ma informacje o treściach zamieszczonych na jego platformie lub może je kontrolować. Ponadto, aby ów operator nie mógł skorzystać, na mocy art. 14 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy, ze zwolnienia od odpowiedzialności przewidzianego w tym art. 14 ust. 1, musi on być świadomy konkretnych bezprawnych działań podejmowanych przez użytkowników tej platformy w odniesieniu do chronionych treści, które tam zamieścili (wyrok z dnia 22 czerwca 2021 r., YouTube i Cyando, C-682/18 i C-683/18, EU:C:2021:503, pkt 117, 118).
- 29 Jednakże, jak wynika w szczególności z motywów 61 i 66 dyrektywy 2019/790, prawodawca Unii uznał, iż biorąc pod uwagę okoliczność, że w ostatnich latach funkcjonowanie rynku treści online stało się bardziej złożone oraz że usługi udostępniania tych treści zapewniające dostęp do znacznej ilości chronionych treści stały się głównym źródłem dostępu do treści online, konieczne było zapewnienie odrębnego mechanizmu odpowiedzialności dla dostawców takich usług w celu wspierania rozwoju rynku udzielania licencji na sprawiedliwych warunkach między podmiotami uprawnionymi a tymi dostawcami.
- 30 Prawodawca Unii przewidział w odniesieniu do tego nowego odrębnego mechanizmu odpowiedzialności ograniczony zakres stosowania poprzez zdefiniowanie w art. 2 pkt 6 akapit pierwszy dyrektywy 2019/790 dostawcy usługi udostępniania treści online jako dostawcy usług społeczeństwa informacyjnego, którego głównym lub jednym z głównych celów jest przechowywanie i udzielanie publicznego dostępu do dużej liczby chronionych prawem autorskim utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników tych usług, które są przez niego organizowane i promowane w celach zarobkowych. Rzeczony mechanizm nie obejmuje w konsekwencji dostawców usług społeczeństwa informacyjnego, którzy nie spełniają choćby jednego z kryteriów określonych w tym przepisie, w związku z czym ci ostatni nadal podlegają ogólnemu systemowi odpowiedzialności przewidzianemu w art. 14 dyrektywy 2000/31 z tytułu usługi „hostingu” oraz, w stosownym wypadku, systemowi odpowiedzialności przewidzianemu w art. 3 dyrektywy 2001/29, zgodnie z art. 1 ust. 2 dyrektywy 2019/790.
- 31 W dodatku prawodawca ten, z jednej strony, ograniczył w drodze art. 2 pkt 6 akapit drugi tej dyrektywy zakres stosowania nowego odrębnego mechanizmu odpowiedzialności wprowadzonego dyrektywą 2019/790, a z drugiej strony, ograniczył jego zakres poprzez art. 17 ust. 6 tej dyrektywy wykluczający, co do zasady, stosowanie w odniesieniu do niektórych nowych dostawców przepisów omawianej dyrektywy, których dotyczy skarga o stwierdzenie nieważności.
- 32 Co się tyczy tego nowego odrębnego mechanizmu odpowiedzialności, to art. 17 ust. 1 dyrektywy 2019/790 przewiduje, że dostawca usług udostępniania treści online dokonuje czynności publicznego udostępniania lub czynności podawania do publicznej wiadomości, w przypadku gdy udziela on publicznego dostępu do chronionych prawem autorskim utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez jego użytkowników i że musi on zatem uzyskać w tym celu zezwolenie od podmiotów uprawnionych, na przykład poprzez zawarcie umowy licencyjnej.
- 33 Jednocześnie art. 17 ust. 3 dyrektywy 2019/790 wyłącza, w odniesieniu do takich czynności, dostawcę usług udostępniania treści online z możliwości skorzystania ze zwolnienia z odpowiedzialności przewidzianego w art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31.

- 34 Artykuł 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790 wprowadza odrębny system odpowiedzialności, w przypadku gdy nie udzielono zezwolenia. W tym zatem wypadku dostawcy usług udostępniania treści online mogą zostać zwolnieni z odpowiedzialności za te czynności udostępniania lub podawania do wiadomości treści naruszających prawo autorskie jedynie pod pewnymi łącznie spełnionymi warunkami, wymienionymi w lit. a)–c) tego przepisu. Zgodnie z ich brzmieniem dostawcy ci winni wykazać, że:
- dołożyli wszelkich starań, aby uzyskać zezwolenia [lit. a)]; oraz
 - dołożyli wszelkich starań – zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze – aby zapewnić brak dostępu do poszczególnych utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, w odniesieniu do których podmioty uprawnione przekazały dostawcom usług odpowiednie i niezbędne informacje [lit. b)]; oraz w każdym przypadku
 - działali niezwłocznie po otrzymaniu odpowiednio uzasadnionego zastrzeżenia od podmiotów uprawnionych w celu zablokowania dostępu do utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, których dotyczy zastrzeżenie, lub usunięcia ich ze swoich stron internetowych, a także dołożyli wszelkich starań, aby zapobiec ich przyszłemu zamieszczeniu, zgodnie z lit. b) [lit. c)].
- 35 Ten odrębny system odpowiedzialności wprowadzony w art. 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790 został doprecyzowany i uzupełniony w art. 17 ust. 5–10 tej dyrektywy.
- 36 I tak przede wszystkim w art. 17 ust. 5 dyrektywy 2019/790 wymieniono elementy, które należy wziąć pod uwagę w celu ustalenia, w świetle zasady proporcjonalności, czy usługodawca wywiązał się z obowiązków spoczywających na nim na mocy art. 17 ust. 4 tej dyrektywy.
- 37 Następnie art. 17 ust. 7 dyrektywy 2019/790 uściśla, że współpraca między dostawcami usług udostępniania treści online a podmiotami uprawnionymi nie może prowadzić do uniemożliwiania dostępności utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników, które nie naruszają prawa autorskiego i praw pokrewnych, w tym również w przypadku gdy takie utwory lub inne przedmioty objęte ochroną są objęte wyjątkiem lub ograniczeniem. W tym samym przepisie wymieniono te spośród wyjątków i ograniczeń, na których powinni móc się opierać użytkownicy w każdym państwie członkowskim. Jeżeli chodzi o art. 17 ust. 8 tej dyrektywy, to stanowi on między innymi, że jego stosowanie nie wywołuje skutku w postaci ogólnego obowiązku w zakresie nadzoru, a art. 17 ust. 9 tej dyrektywy przewiduje, między innymi, wprowadzenie skutecznego i sprawnego mechanizmu składania skarg i dochodzenia roszczeń przez użytkowników, takiego jak pozasądowe mechanizmy dochodzenia roszczeń uzupełniające środki ochrony prawnej.
- 38 Wreszcie art. 17 ust. 10 dyrektywy 2019/790 upoważnia Komisję do organizowania, we współpracy z państwami członkowskimi, dialogów między zainteresowanymi stronami w celu omawiania najlepszych praktyk, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby wyważenia praw podstawowych oraz stosowania wyjątków i ograniczeń, a także do wydawania, po konsultacji z tymi stronami, wytycznych dotyczących funkcjonowania w szczególności współpracy między dostawcami usług udostępniania treści online a podmiotami uprawnionymi, o której mowa w art. 17 ust. 4 tej dyrektywy.

W przedmiocie istnienia ograniczenia w wykonywaniu prawa do wolności wypowiedzi i informacji wynikającego z systemu odpowiedzialności wprowadzonego w art. 17 dyrektywy 2019/790

- 39 Rzeczpospolita Polska utrzymuje, że nakładając na dostawców usług udostępniania treści online obowiązek dołożenia wszelkich starań, po pierwsze, aby zapewnić brak dostępu do poszczególnych chronionych treści, w odniesieniu do których podmioty uprawnione przekazały odpowiednie i niezbędne informacje, oraz po drugie, aby zapobiec przyszłemu zamieszczaniu chronionych treści, co do których podmioty uprawnione złożyły odpowiednio uzasadnione zastrzeżenia, art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine dyrektywy 2019/790 ogranicza wykonywanie prawa do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników tych usług zagwarantowane w art. 11 Karty.
- 40 Zdaniem Rzeczypospolitej Polskiej, aby móc wypełnić te obowiązki, a tym samym skorzystać z wyłączenia odpowiedzialności przewidzianego w art. 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790, dostawcy usług udostępniania treści online byłiby zobowiązani do weryfikowania wszystkich treści zamieszczanych przez użytkowników przed ich publicznym rozpowszechnianiem. W tym celu dostawcy ci, wobec braku innych praktycznych rozwiązań, musieliby wykorzystywać narzędzia automatycznego filtrowania.
- 41 Taka zaś prewencyjna weryfikacja stanowi szczególnie poważną ingerencję w prawo do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników usług udostępniania treści online, ponieważ z jednej strony wiąże się z ryzykiem blokowania treści zgodnych z prawem, a z drugiej strony kwestia niezgodności danych treści z prawem, a zatem również ich blokowania, jest rozstrzygana automatycznie przez algorytmy, i to jeszcze przed jakimkolwiek rozpowszechnieniem tych treści.
- 42 Rzeczpospolita Polska twierdzi ponadto, że prawodawca Unii nie może zrzec się odpowiedzialności za tę ingerencję w prawo zagwarantowane w art. 11 Karty, ponieważ jest ona nieuniknioną, a nawet przewidzianą przez instytucje Unii konsekwencją systemu odpowiedzialności ustanowionego w art. 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790.
- 43 Parlament i Rada, popierane przez Królestwo Hiszpanii, Republikę Francuską i Komisję, kwestionują okoliczność, że ten system odpowiedzialności skutkuje ograniczeniem prawa do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników usług udostępniania treści online i utrzymują, że w każdym wypadku jakiegokolwiek możliwe ograniczenie tego prawa wynikające z wprowadzenia w życie tego systemu nie może być przypisane prawodawcy Unii.
- 44 Należy przypomnieć, że zgodnie z brzmieniem art. 11 Karty każdy ma prawo do wolności wypowiedzi. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe. Jak wynika z wyjaśnień dotyczących [Karty] (Dz.U. 2007, C 303, s. 17) i zgodnie z art. 52 ust. 3 Karty, prawa zagwarantowane w art. 11 Karty mają takie samo znaczenie i zakres jak prawa zagwarantowane w art. 10 EKPC.
- 45 Należy w tym względzie zauważyć, że udostępnianie informacji w Internecie za pośrednictwem platform udostępniania treści online wchodzi w zakres art. 10 EKPC i art. 11 Karty.
- 46 Zgodnie bowiem z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka art. 10 EKPC gwarantuje każdemu wolność wypowiedzi i informacji i dotyczy nie tylko treści informacji, ale także środków ich rozpowszechniania, a wszelkie ograniczenia tych środków wpływają na prawo do otrzymywania i przekazywania informacji. Jak zauważył ten sąd, Internet jest obecnie jednym

z głównych środków, za pomocą których jednostki korzystają z prawa do wolności wypowiedzi i informacji. Strony internetowe, a zwłaszcza platformy udostępniania treści online, dzięki ich dostępności oraz ich zdolności do przechowywania i rozpowszechniania dużej ilości danych, przyczyniają się w dużej mierze do zwiększania dostępu ogółu społeczeństwa do aktualnych wiadomości i w sposób ogólny do ułatwiania przekazywania informacji, gdyż możliwość wypowiadania się przez jednostki w Internecie stanowi bezprecedensowe narzędzie umożliwiające korzystanie z wolności wypowiedzi (zob. podobnie wyroki ETPC: z dnia 1 grudnia 2015 r. w sprawie Cengiz i in. przeciwko Turcji, CE:ECHR:2015:1201JUD004822610, § 52; z dnia 23 czerwca 2020 r. w sprawie Vladimir Kharitonov przeciwko Rosji, CE:ECHR:2020:0623JUD001079514, § 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 47 Dokonując zatem wykładni systemu odpowiedzialności opartego na art. 3 dyrektywy 2001/29 i art. 14 dyrektywy 2000/31, mającego zastosowanie do dostawców usług udostępniania treści online do czasu wejścia w życie art. 17 dyrektywy 2019/790, Trybunał podkreślił konieczność należytego uwzględnienia szczególnego znaczenia Internetu dla wolności wypowiedzi i informacji, zagwarantowanej w art. 11 Karty, a tym samym zapewnienia poszanowania tego prawa podstawowego przy wdrażaniu tego systemu (zob. wyrok z dnia 22 czerwca 2021 r., YouTube i Cyando, C-682/18 i C-683/18, EU:C:2021:503, pkt 64, 65, 113).
- 48 W celu ustalenia, czy odrębny system odpowiedzialności wprowadzony w art. 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790 dla dostawców usług udostępniania treści online pociąga za sobą ograniczenie wykonywania prawa do wolności wypowiedzi i informacji przez użytkowników tych usług udostępniania, należy przede wszystkim stwierdzić, że przepis ten opiera się na założeniu, iż dostawcy ci niekoniecznie są w stanie uzyskać zezwolenie na wszystkie treści chronione, które mogą być zamieszczane na ich platformach przez użytkowników tychże platform. W tym kontekście należy zauważyć, że podmioty uprawnione mogą swobodnie ustalać, czy – a jeśli tak, to na jakich warunkach – ktoś korzysta z ich utworów i innych przedmiotów objętych ochroną. Jak podkreśla bowiem motyw 61 tej dyrektywy, dyrektywa ta nie ma wpływu na swobodę umów i podmioty te nie są zatem zobowiązane do udzielania zezwoleń lub licencji na korzystanie z ich utworów dostawcom usług udostępniania treści online.
- 49 W tych okolicznościach, aby uniknąć odpowiedzialności, w przypadku gdy użytkownicy zamieszczają na ich platformach treści niezgodne z prawem, na które dostawcy usług udostępniania treści online nie mają zezwolenia podmiotów uprawnionych, dostawcy ci muszą wykazać, że dołożyli wszelkich starań, w rozumieniu art. 17 ust. 4 lit. a) dyrektywy 2019/790, aby uzyskać takie zezwolenie, oraz że spełniają wszystkie pozostałe warunki wyłączenia odpowiedzialności przewidziane w art. 17 ust. 4 lit. b) i c) tej dyrektywy.
- 50 Zgodnie z tymi pozostałymi warunkami obowiązki spoczywające na dostawcach usług udostępniania treści online nie ograniczają się do obowiązku, o którym mowa na początku art. 17 ust. 4 lit. c) dyrektywy 2019/790, odpowiadającego obowiązkowi spoczywającemu na nich już na mocy art. 14 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2000/31, a polegającemu na konieczności niezwłocznego działania po otrzymaniu odpowiednio uzasadnionego zastrzeżenia od podmiotów uprawnionych w celu zablokowania dostępu do chronionych treści, których dotyczy zastrzeżenie, lub usunięcia ich ze swoich platform (zob. również wyrok z dnia 22 czerwca 2021 r., YouTube i Cyando, C-682/18 i C-683/18, EU:C:2021:503, pkt 116).

- 51 W rzeczywistości, oprócz tego obowiązku, dostawcy ci są zobowiązani, po pierwsze, w przypadku poszczególnych chronionych treści, w odniesieniu do których podmioty uprawnione przekazały odpowiednie i niezbędne informacje, do dołożenia, zgodnie z art. 17 ust. 4 lit. b) dyrektywy 2019/790, „wszelkich starań – zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze – aby zapewnić brak dostępu” do takich treści.
- 52 Po drugie, jeżeli chodzi o chronione treści, co do których, po ich publicznym udostępnieniu, podmioty uprawnione złożyły odpowiednio uzasadnione zastrzeżenia, dostawcy ci winni, zgodnie z art. 17 ust. 4 lit. c) in fine dyrektywy 2019/790, dołożyć „wszelkich starań, aby zapobiec ich przyszłemu zamieszczeniu”, zgodnie z art. 17 ust. 4 lit. b) tego przepisu.
- 53 Z brzmienia i systematyki art. 17 ust. 4 lit. b) i c) dyrektywy 2019/790 wynika zatem, że aby móc skorzystać z wyłączenia odpowiedzialności i z zastrzeżeniem wyjątku przewidzianego w odniesieniu do nowych usługodawców w rozumieniu art. 17 ust. 6 tej dyrektywy, dostawcy usług udostępniania treści online nie tylko są zobowiązani do podjęcia niezwłocznych działań w celu zaprzestania na ich platformach konkretnych naruszeń prawa autorskiego po wystąpieniu tych naruszeń i po otrzymaniu odpowiednio uzasadnionych zastrzeżeń od podmiotów uprawnionych, ale także, po otrzymaniu takiego zastrzeżenia lub w przypadku gdy podmioty uprawnione dostarczyły im odpowiednich i niezbędnych informacji przed wystąpieniem naruszenia prawa autorskiego, muszą dołożyć „wszelkich starań – zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze”, aby zapobiec wystąpieniu lub ponownemu wystąpieniu takich naruszeń. Te ostatnie obowiązki wymagają zatem de facto, jak twierdzi Rzeczpospolita Polska, aby dostawcy ci dokonywali uprzedniego weryfikowania treści, które użytkownicy chcą zamieścić na ich platformach, pod warunkiem że otrzymali od podmiotów uprawnionych informacje lub zastrzeżenia, o których mowa we wspomnianym art. 17 ust. 4 lit. b) i c).
- 54 Ponadto, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 57–69 opinii, aby móc dokonać takiego uprzedniego zweryfikowania, dostawcy usług udostępniania treści online są zobowiązani – w zależności od liczby zamieszczanych plików i rodzaju danego przedmiotu objętego ochroną, w granicach określonych w art. 17 ust. 5 dyrektywy 2019/790 – do stosowania narzędzi automatycznego rozpoznawania i filtrowania. W szczególności ani pozwane instytucje, ani interwenienci nie byli w stanie wskazać na rozprawie przed Trybunałem ewentualnych alternatyw dla takich narzędzi.
- 55 Tymczasem takie uprzednie weryfikowanie i filtrowanie może wprowadzić ograniczenie ważnego środka rozpowszechniania treści online, a tym samym stanowić ograniczenie prawa gwarantowanego w art. 11 Karty.
- 56 W dodatku, wbrew twierdzeniom pozwanych instytucji, ograniczenie to można przypisać prawodawcy Unii, ponieważ jest ono bezpośrednią konsekwencją odrębnego systemu odpowiedzialności wprowadzonego w odniesieniu do dostawców usług udostępniania treści online w art. 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790.
- 57 Poza tym art. 17 ust. 5 tej dyrektywy wyraźnie odnosi się do spoczywających na takich dostawcach „obowiązk[ów], o których mowa w ust. 4” tego art. 17, i wymienia elementy, które należy wziąć pod uwagę w celu ustalenia, czy w świetle zasady proporcjonalności taki dostawca „spełni[ł]” te obowiązki.

58 Należy zatem stwierdzić, że odrębny system odpowiedzialności wprowadzony w art. 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790 w odniesieniu do dostawców usług udostępniania treści online zawiera ograniczenie wykonywania prawa do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników tych usług udostępniania, zagwarantowanego w art. 11 Karty.

W przedmiocie uzasadnienia ograniczenia wykonywania prawa do wolności wypowiedzi i informacji wynikającego z systemu odpowiedzialności wprowadzonego w art. 17 dyrektywy 2019/790

59 Rzeczpospolita Polska podnosi, że ograniczenie wykonywania tego prawa podstawowego przez użytkowników usług udostępniania treści online, wynikające z systemu odpowiedzialności ustanowionego w art. 17 dyrektywy 2019/790, nie spełnia wymogów określonych w art. 52 ust. 1 Karty.

60 Zdaniem Rzeczypospolitej Polskiej ów art. 17 nie zawiera gwarancji umożliwiających zapewnienie poszanowania istoty rzeczowego prawa podstawowego oraz zasady proporcjonalności przy wykonywaniu obowiązków określonych w art. 17 ust. 4 lit. b) i c) in fine dyrektywy 2019/790. W szczególności te ostatnie przepisy nie przewidują żadnych jasnych i precyzyjnych reguł dotyczących tego, w jaki sposób dostawcy usług udostępniania treści online mają wypełniać te obowiązki, pozostawiając im „wolną rękę” przy wprowadzeniu mechanizmów uprzedniego weryfikowania i filtrowania naruszających prawo do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników tych usług. Ponadto art. 17 ust. 7–9 dyrektywy nie uniemożliwiają, w trakcie wykonywania tych obowiązków, uniknięcia sytuacji, w której dochodziłoby również do automatycznego blokowania treści zgodnych z prawem i do przynajmniej znacznego opóźnienia ich publicznego rozpowszechniania, co wiązałoby się z ryzykiem, że treści te utraciłyby całą swoją przydatność i znaczenie informacyjne przed ich rozpowszechnieniem.

61 Przyjmując system odpowiedzialności wprowadzony w art. 17 tej dyrektywy, prawodawca Unii nie zachował sprawiedliwej równowagi między ochroną podmiotów uprawnionych a ochroną użytkowników usług udostępniania treści online, zwłaszcza że cele, do których zmierza ten system odpowiedzialności, mogły już zostać w znacznym stopniu osiągnięte dzięki innym warunkom przewidzianym w art. 17 ust. 4 tejże dyrektywy.

62 Parlament i Rada, popierane przez Królestwo Hiszpanii, Republikę Francuską i Komisję, kwestionują argumentację przedstawioną przez Rzeczpospolitą Polską i twierdzą w szczególności, że art. 17 dyrektywy 2019/790 zawiera pełny system gwarancji, który chroni prawo do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników usług udostępniania treści online oraz zachowuje sprawiedliwą równowagę między wchodzącymi w grę prawami i interesami.

63 Należy zauważyć, że zgodnie z art. 52 ust. 1 Karty wszystkie ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności uznanych w Karcie muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności. Z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności ograniczenia mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznawanym przez Unię lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób.

64 W tym względzie Trybunał stwierdził, że wymóg, zgodnie z którym wszelkie ograniczenia korzystania z praw podstawowych muszą być przewidziane ustawą, oznacza, że akt, który pozwala na ingerencję w te prawa, musi sam określać zakres ograniczenia wykonywania danego prawa (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., Facebook Ireland i Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, pkt 175 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 65 Co się tyczy przestrzegania zasady proporcjonalności, wymaga ona, by ograniczenia, które mogą być zwłaszcza nałożone przez akty prawa Unii na prawa i wolności ustanowione w Karcie, nie wykraczały poza granice tego, co jest odpowiednie i konieczne do realizacji uzasadnionych celów lub potrzeby ochrony praw i wolności innych osób, przy czym tam, gdzie istnieje możliwość wyboru spośród większej liczby odpowiednich rozwiązań, należy stosować rozwiązania najmniej dotkliwe, a wynikające z tego niedogodności nie mogą być nadmierne w stosunku do zamierzonych celów (zob. podobnie wyroki: z dnia 13 marca 2019 r., Polska/Parlament i Rada, C-128/17, EU:C:2019:194, pkt 94 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 17 grudnia 2020 r., Centraal Israëlitisch Consistorie van België i in., C-336/19, EU:C:2020:1031, pkt 64 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 66 W przypadku gdy sprawa dotyczy różnych praw podstawowych i zasad ustanowionych w traktatach, ocena poszanowania zasady proporcjonalności powinna być dokonywana z należyтым uwzględnieniem koniecznego pogodzenia wymogów dotyczących ochrony poszczególnych praw i zasad, o których mowa, oraz odpowiedniej równowagi między tymi prawami i zasadami (zob. podobnie wyrok z dnia 17 grudnia 2020 r., Centraal Israëlitisch Consistorie van België i in., C-336/19, EU:C:2020:1031, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 67 Ponadto, aby spełnić wymóg proporcjonalności, uregulowanie prowadzące do ingerencji w prawa podstawowe powinno zawierać jasne i precyzyjne reguły dotyczące zakresu i stosowania rozpatrywanego środka oraz ustanawiać minimalne wymagania służące temu, aby osoby, których korzystanie z tych praw jest ograniczone, były zaopatrzone w wystarczające zabezpieczenia umożliwiające ich rzeczywistą ochronę przed ryzykiem nadużyć. Uregulowanie to powinno w szczególności wskazywać, w jakich okolicznościach i pod jakimi warunkami taki środek może zostać przyjęty, gwarantując w ten sposób, że ingerencja będzie ograniczona do tego, co ściśle konieczne. Konieczność zapewnienia takich gwarancji ma tym większe znaczenie, gdy ingerencja jest wynikiem zautomatyzowanego procesu (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., Facebook Ireland i Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, pkt 176 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 68 W szczególności jeśli chodzi o ograniczenie w korzystaniu z prawa do wolności wypowiedzi i informacji, takie jak rozpatrywane w niniejszej sprawie, z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wynika, że o ile art. 10 EKPC sam w sobie nie zakazuje jakiegokolwiek uprzedniego ograniczenia środka rozpowszechniania treści, o tyle takie ograniczenia stanowią zagrożenie dla poszanowania tego prawa podstawowego na tyle duże, że winny one być ujęte w szczególnie ściśle ramy prawne (zob. wyrok ETPC z dnia 18 grudnia 2012 r. w sprawie Ahmet Yildirim przeciwko Turcji, CE:ECHR:2012:1218JUD000311110, §§ 47, 64 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 69 To właśnie w świetle tych rozważań należy zbadać, czy ograniczenie wykonywania prawa do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników usług udostępniania treści online, zapisanego w art. 11 Karty, które wynika z systemu odpowiedzialności ustanowionego w art. 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790 dla dostawców tych usług udostępniania, spełnia wymogi określone w art. 52 ust. 1 Karty. Dla celów tego badania należy wziąć pod uwagę nie tylko tenże art. 17 ust. 4, ale także przepisy, które uściślają i uzupełniają ten system, a w szczególności art. 17 ust. 7–10 tej dyrektywy. Ponadto należy wziąć pod uwagę uzasadniony cel, któremu służy ustanowienie tego systemu, a mianowicie ochronę osób, które są posiadaczami praw autorskich i praw pokrewnych, zagwarantowanych jako prawa własności intelektualnej w art. 17 ust. 2 Karty.

- 70 W tym kontekście należy przypomnieć, że zgodnie z ogólną zasadą wykładni akt prawny Unii powinien być interpretowany – tak dalece jak to możliwe – w sposób, który nie podważa jego ważności, i w zgodzie z całością prawa pierwotnego, w tym w szczególności z postanowieniami Karty. W związku z tym, w sytuacji gdy tekst prawa wtórnego Unii można poddać więcej niż jednej wykładni, należy dać raczej pierwszeństwo tej wykładni, która zapewnia zgodność przepisu z prawem pierwotnym, a nie wykładni prowadzącej do uznania jego niezgodności z tym prawem [wyrok z dnia 14 maja 2019 r., M i in. (Cofnięcie statusu uchodźcy), C-391/16, C-77/17 i C-78/17, EU:C:2019:403, pkt 77 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 71 Ponadto niniejsze badanie, w świetle wymagań art. 52 ust. 1 Karty, dotyczy odrębnego systemu odpowiedzialności dostawców usług udostępniania treści online, który został ustanowiony w art. 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790, co pozostaje bez znaczenia dla badania, które może dotyczyć w późniejszym czasie analizy przepisów przyjętych przez państwa członkowskie w celu transpozycji tej dyrektywy lub środków określonych przez tych dostawców w celu zastosowania się do tego systemu.
- 72 W kontekście niniejszego badania w pierwszej kolejności należy zauważyć, że ograniczenie wykonywania prawa do wolności wypowiedzi i informacji przez użytkowników usług udostępniania treści online jest przewidziane prawem, ponieważ wynika z obowiązków nałożonych na dostawców tych usług przez przepis aktu Unii, a mianowicie, jak wskazano w pkt 53 niniejszego wyroku, art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine dyrektywy 2019/790.
- 73 Z pewnością przepis ten nie określa konkretnych środków, jakie muszą przyjąć tacy usługodawcy, aby zapewnić brak dostępu do poszczególnych chronionych treści, w odniesieniu do których podmioty uprawnione przekazały odpowiednie i niezbędne informacje, lub aby zapobiec przyszłemu zamieszczaniu chronionych treści, co do których podmioty uprawnione złożyły odpowiednio uzasadnione zastrzeżenia. Omawiany przepis ogranicza się do nałożenia na rzeczonych dostawców obowiązku dołożenia „wszelkich starań” i to „zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze”. Zgodnie z wyjaśnieniami udzielonymi przez Parlament i Radę redakcja tego przepisu ma na celu zapewnienie możliwości dostosowania nałożonych w ten sposób obowiązków do sytuacji różnych dostawców usług udostępniania treści online oraz do rozwoju praktyk stosowanych w sektorze i dostępnych technologii.
- 74 Jednakże, zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wymaganie, by wszelkie ograniczenia korzystania z prawa podstawowego były przewidziane przez ustawę, nie wyklucza, by uregulowanie zawierające to ograniczenie było sformułowane w sposób wystarczająco otwarty, tak aby można je było dostosować do zmieniających się sytuacji (zob. podobnie wyrok ETPC z dnia 16 czerwca 2015 r. w sprawie Delfi AS przeciwko Estonii, CE:ECHR:2015:0616JUD006456909, § 121 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 75 Ponadto w odniesieniu do nałożonego na dostawców usług internetowych obowiązku przyjęcia środków mających na celu zapewnienie przestrzegania prawa autorskiego przy korzystaniu z ich usług może, w zależności od przypadku, okazać się nawet konieczne – w celu poszanowania swobody przedsiębiorczości tych dostawców usług, zagwarantowanej w art. 16 Karty, oraz zachowania sprawiedliwej równowagi między tą swobodą, prawem do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników ich usług, ustanowionym w art. 11 Karty, a prawami własności intelektualnej podmiotów uprawnionych, chronionymi w art. 17 ust. 2 Karty – pozostawienie tymże dostawcom usług swobody określenia konkretnych środków, jakie należy przyjąć w celu osiągnięcia zamierzonego rezultatu, tak aby mogli oni wybrać wprowadzenie środków, które są

- najlepiej dostosowane do zasobów i możliwości, jakimi dysponują, oraz są zgodne z innymi obowiązkami i wyzwaniami, jakim stawiają czoło w ramach wykonywania swojej działalności (zob. podobnie wyrok z dnia 27 marca 2014 r., UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192, pkt 52).
- 76 W drugiej kolejności należy stwierdzić, że ograniczenie wykonywania prawa do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników usług udostępniania treści online szanuje, zgodnie z art. 52 ust. 1 Karty, istotę prawa do wolności wypowiedzi i informacji, zagwarantowaną w art. 11 Karty.
- 77 W tym względzie należy zauważyć, że art. 17 ust. 7 akapit pierwszy dyrektywy 2019/790 wyraźnie uściśla, że współpraca między dostawcami usług udostępniania treści internetowych a podmiotami uprawnionymi nie może prowadzić do uniemożliwiania dostępności utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników, które nie naruszają prawa autorskiego i praw pokrewnych, w tym również w przypadku gdy takie utwory lub inne przedmioty objęte ochroną są objęte wyjątkiem lub ograniczeniem tych praw.
- 78 Zgodnie z jego jednoznacznym brzmieniem tenże art. 17 ust. 7 akapit pierwszy, w przeciwieństwie do art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine dyrektywy 2019/790, nie ogranicza się do wymagania od dostawców usług udostępniania treści online dołożenia „wszelkich starań” w tym celu, ale nakazuje osiągnięcie konkretnego rezultatu.
- 79 Ponadto art. 17 ust. 9 akapit trzeci dyrektywy 2019/790 podkreśla, że dyrektywa ta „nie wpływa w żaden sposób na zgodne z prawem sposoby korzystania, takie jak korzystanie na podstawie wyjątków lub ograniczeń przewidzianych w prawie Unii”.
- 80 Z art. 17 ust. 7 i 9 dyrektywy 2019/790 oraz motywów 66 i 70 tej dyrektywy wynika zatem jasno, że w celu ochrony prawa do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników usług udostępniania treści online, ustanowionego w art. 11 Karty, oraz zachowania sprawiedliwej równowagi między różnymi wchodzącymi w grę prawami i interesami prawodawca Unii przewidział, że wykonanie obowiązków nałożonych na dostawców takich usług w art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine tej dyrektywy nie może zwłaszcza prowadzić do przyjęcia przez nich środków, które naruszałoby istotę tego prawa podstawowego użytkowników udostępniających na ich platformach treści nienaruszające prawa autorskiego i praw pokrewnych.
- 81 Dyrektywa 2019/790 odzwierciedla w tym ponadto orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym środki przyjęte przez dostawców takich jak rozpatrywani w sprawie w postępowaniu głównym winny respektować prawo użytkowników Internetu do wolności wypowiedzi i informacji, a w szczególności powinny być ściśle ukierunkowane, aby umożliwić skuteczną ochronę prawa autorskiego bez wywierania wpływu na użytkowników, którzy zgodnie z prawem korzystają z usług tych dostawców (zob. podobnie wyrok z dnia 27 marca 2014 r., UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192, pkt 55, 56).
- 82 W trzeciej kolejności w ramach kontroli proporcjonalności, o której mowa w art. 52 ust. 1 Karty, należy przede wszystkim stwierdzić, że ograniczenie wykonywania prawa do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników usług udostępniania treści online, o którym mowa w pkt 69 niniejszego wyroku, odpowiada potrzebie ochrony praw i wolności innych osób w rozumieniu art. 52 ust. 1 Karty, a mianowicie, w tym wypadku, potrzebie ochrony własności intelektualnej zagwarantowanej w art. 17 ust. 2 Karty. Obowiązki nałożone w art. 17 dyrektywy 2019/790 na dostawców usług udostępniania treści online, z których wynika to ograniczenie, mają bowiem na

- celu – jak wynika w szczególności z motywów 2, 3 i 61 dyrektywy 2019/790 – zapewnienie ochrony praw własności intelektualnej w taki sposób, aby przyczynić się do zapewnienia prawidłowego i sprawiedliwego funkcjonowania rynku prawa autorskiego. W kontekście zaś usług udostępniania treści online ochronie praw autorskich musi towarzyszyć, do pewnego stopnia, ograniczenie wykonywania prawa użytkowników do wolności wypowiedzi i informacji.
- 83 Następnie mechanizm odpowiedzialności, o którym mowa w art. 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790, jest nie tylko odpowiedni, ale również wydaje się konieczny do zaspokojenia potrzeby ochrony praw własności intelektualnej. W szczególności, o ile alternatywny mechanizm zaproponowany przez Rzeczpospolitą Polską, zgodnie z którym na dostawców usług udostępniania treści online zostałyby nałożone jedynie obowiązki określone w art. 17 ust. 4 lit. a) i na początku art. 17 ust. 4 lit. c), stanowiłby z pewnością środek mniej restrykcyjny z punktu widzenia wykonywania prawa do wolności wypowiedzi i informacji, o tyle ten alternatywny mechanizm nie byłby tak skuteczny pod względem ochrony praw własności intelektualnej jak mechanizm wybrany przez prawodawcę Unii.
- 84 Wreszcie należy stwierdzić, że obowiązki nałożone przez art. 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790 na dostawców usług udostępniania treści online nie ograniczają w sposób nieproporcjonalny prawa do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników tych usług.
- 85 Po pierwsze bowiem, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 164, 165 i 191–193 opinii, z art. 17 ust. 7 i 9 dyrektywy 2019/790 oraz motywów 66 i 70 tej dyrektywy wynika, że prawodawca Unii, w celu zapobieżenia zagrożeniu, jakie w szczególności niesie ze sobą dla prawa do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników usług udostępniania treści online stosowanie narzędzi automatycznego rozpoznawania i filtrowania, przewidział jasne i precyzyjne granice, w rozumieniu orzecznictwa przywołanego w pkt 67 niniejszego wyroku, dla środków, które mogą być przyjęte lub wymagane przy wykonywaniu obowiązków przewidzianych w art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine dyrektywy 2019/790, poprzez wyłączenie w szczególności środków, które filtrują i blokują zgodne z prawem treści w trakcie ich zamieszczania online.
- 86 W tym kontekście należy przypomnieć, że Trybunał miał już okazję stwierdzić, że system filtrowania, który mógłby nie rozróżniać w wystarczającym stopniu treści niezgodnej z prawem od treści zgodnej z prawem, skutkiem czego jego wdrożenie mogłoby doprowadzić do blokady komunikacji o treści zgodnej z prawem, jest sprzeczny z prawem do wolności wypowiedzi i informacji zagwarantowanym w art. 11 Karty i nie zapewnia sprawiedliwej równowagi między tym prawem a prawem własności intelektualnej. Trybunał podkreślił w tym względzie, że odpowiedź na pytanie dotyczące zgodności z prawem danego przekazu zależy również od stosowania ustawowych wyjątków od prawa autorskiego, które różnią się od siebie w poszczególnych państwach członkowskich. Ponadto w niektórych państwach członkowskich pewne utwory mogą należeć do domeny publicznej lub zostać bezpłatnie opublikowane w witrynie internetowej przez ich autorów (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lutego 2012 r., SABAM, C-360/10, EU:C:2012:85, pkt 50, 51 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 87 Po drugie, w odniesieniu do wyjątków i ograniczeń prawa autorskiego, które zawiadują prawami na rzecz użytkowników utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną i które mają na celu zapewnienie sprawiedliwej równowagi między prawami podstawowymi tych użytkowników i podmiotów uprawnionych (zob. podobnie wyrok z dnia 29 lipca 2019 r., Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo), należy zauważyć, że art. 17 ust. 7 akapit drugi dyrektywy 2019/790 zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, aby użytkownicy w każdym państwie członkowskim posiadali prawo do zamieszczania

- i udostępniania treści generowanych przez siebie do szczególnych celów, takich jak cytowanie, krytykowanie, recenzowanie, karykaturowanie, parodiowanie lub pastisz. Jak wynika zatem z motywu 70 tej dyrektywy, prawodawca Unii uznał, że ze względu na ich szczególne znaczenie dla wolności słowa i wolności sztuki, a w konsekwencji dla zachowania rzeczowej sprawiedliwej równowagi, konieczne jest, aby te wyjątki i ograniczenia, które należą do wyjątków i ograniczeń przewidzianych fakultatywnie w art. 5 dyrektywy 2001/29, stały się obowiązkowe w celu zapewnienia użytkownikom jednolitej ochrony w tym zakresie w całej Unii.
- 88 Ponadto w tym samym celu zagwarantowania praw użytkowników art. 17 ust. 9 akapit czwarty dyrektywy 2019/790 zobowiązuje dostawców usług udostępniania treści online do informowania użytkowników w warunkach korzystania, że ci ostatni mogą korzystać z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną na podstawie wyjątków lub ograniczeń w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych przewidzianych w prawie Unii.
- 89 Po trzecie, okoliczność, że odpowiedzialność dostawców usług za zapewnienie braku dostępu do określonych treści może powstać, na mocy art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine dyrektywy 2019/790, tylko pod warunkiem, że dane podmioty uprawnione dostarczą tym dostawcom odpowiednie i niezbędne informacje w odniesieniu do tych treści, chroni wykonywanie prawa do wolności wypowiedzi i informacji przez użytkowników, którzy korzystają z tych usług zgodnie z prawem. Z uwagi bowiem na to, że przekazanie tego rodzaju informacji stanowi niewątpliwie warunek wstępny ewentualnego stwierdzenia odpowiedzialności w stosunku do dostawców usług, ci ostatni nie będą zmuszeni, w braku takich informacji, blokować dostępu do danych treści.
- 90 Po czwarte, art. 17 ust. 8 dyrektywy 2019/790, przewidując – podobnie jak art. 15 ust. 1 dyrektywy 2000/31 – że stosowanie tego art. 17 nie wywołuje skutku w postaci ogólnego obowiązku w zakresie nadzoru, stanowi dodatkową gwarancję poszanowania prawa do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników usług udostępniania treści online. Uściślenie to oznacza bowiem, że od dostawców tych usług nie można wymagać, by zapobiegali zamieszczaniu i publicznemu udostępnianiu treści, których uznanie za niezgodne z prawem wymagałoby od nich dokonania niezależnej oceny tych treści w świetle informacji dostarczonych przez podmioty uprawnione oraz ewentualnych wyjątków i ograniczeń prawa autorskiego (zob. analogicznie wyrok z dnia 3 października 2019 r., Gławischnig-Piesczek, C-18/18, EU:C:2019:821, pkt 41–46).
- 91 W szczególności, jak podkreślono w motywie 66 dyrektywy 2019/790, nie można wykluczyć, że w niektórych przypadkach dostępności nieobjętych zezwoleniem treści chronionych prawem autorskim można uniknąć jedynie po powiadomieniu podmiotów uprawnionych. Ponadto w odniesieniu do takiego powiadomienia Trybunał stwierdził, że musi ono zawierać wystarczające informacje umożliwiające dostawcy usług udostępniania treści online stwierdzenie, bez konieczności przeprowadzania szczegółowego badania stanu prawnego, czy rozpatrywane udostępnienie treści jest bezprawne i czy ewentualne usunięcie tych treści nie będzie kolidować z wolnością wypowiedzi i informacji (wyrok z dnia 22 czerwca 2021 r., YouTube i Cyando, C-682/18 i C-683/18, EU:C:2021:503, pkt 116).
- 92 W tym kontekście należy przypomnieć, że o ile art. 17 ust. 2 Karty ustanawia z pewnością ochronę praw własności intelektualnej, o tyle ani z tego postanowienia, ani z orzecznictwa Trybunału w żaden sposób nie wynika, by prawo to było nienaruszalne i w konsekwencji powinno zostać objęte bezwzględną ochroną (wyrok z dnia 29 lipca 2019 r., Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, pkt 72 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 93 Po piąte, w art. 17 ust. 9 akapity pierwszy i drugi dyrektywy 2019/790 wprowadzono szereg gwarancji proceduralnych uzupełniających gwarancje przewidziane w art. 17 ust. 7 i 8 tej dyrektywy, które chronią prawo do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników usług udostępniania treści online w przypadkach, gdy pomimo gwarancji przewidzianych w tych ostatnich przepisach dostawcy takich usług blokują jednak omyłkowo lub bezpodstawnie treści zgodne z prawem.
- 94 Z art. 17 ust. 9 akapity pierwszy i drugi oraz z motywu 70 dyrektywy 2019/790 wynika zatem, że prawodawca Unii uznał za istotne zapewnienie, aby dostawcy usług udostępniania treści online wprowadzili skuteczne i sprawne mechanizmy wnoszenia skarg i dochodzenia roszczeń w celu wspierania zgodnego z prawem korzystania z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, a w szczególności tych objętych wyjątkami i ograniczeniami w zakresie prawa autorskiego, które mają na celu ochronę wolności słowa i wolności sztuki. Zgodnie z tymi przepisami użytkownicy powinni mieć możliwość złożenia skargi, jeśli uważają, że dostęp do zamieszczonych przez nich treści został zablokowany lub że treści te zostały usunięte. Wszelkie skargi powinny być rozpatrywane bez zbędnej zwłoki i podlegać kontroli przeprowadzanej przez człowieka. Ponadto, w przypadku gdy podmioty uprawnione zwracają się do dostawców usług o podjęcie działań przeciwko zamieszczaniu treści przez użytkowników, takich jak blokowanie dostępu do tych treści lub ich usuwanie, takie podmioty uprawnione powinny należycie uzasadnić swoje wnioski.
- 95 Poza tym zgodnie z tymi przepisami państwa członkowskie muszą zapewnić użytkownikom dostęp do pozasądowych mechanizmów dochodzenia roszczeń, które umożliwiają bezstronne rozwiązywanie sporów, a także do skutecznych środków ochrony prawnej. W szczególności użytkownicy powinni mieć dostęp do sądu lub innego właściwego organu sądowego w celu dochodzenia prawa do korzystania z wyjątku lub ograniczenia w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych.
- 96 Po szóste, art. 17 ust. 10 dyrektywy 2019/790 uzupełnia system gwarancji przewidziany w art. 17 ust. 7–9 tej dyrektywy i upoważnia Komisję do organizowania, we współpracy z państwami członkowskimi, dialogów między zainteresowanymi stronami w celu omawiania najlepszych praktyk w zakresie współpracy między dostawcami usług udostępniania treści online a podmiotami uprawnionymi, a także do wydania, w świetle wyników tych dialogów i po konsultacji z zainteresowanymi stronami, w tym z organizacjami użytkowników, wytycznych dotyczących stosowania art. 17 tej dyrektywy, a w szczególności jej art. 17 ust. 4.
- 97 Artykuł 17 ust. 10 dyrektywy 2019/790 wyraźnie podkreśla w tym względzie, że przy omawianiu najlepszych praktyk w szczególności uwzględnia się, między innymi, potrzebę wyważenia praw podstawowych oraz stosowania wyjątków i ograniczeń. Ponadto do celów dialogu zainteresowanych stron organizacje użytkowników mają dostęp do odpowiednich informacji przekazanych przez dostawców usług udostępniania treści online na temat funkcjonowania ich praktyk w odniesieniu do art. 17 ust. 4 tej dyrektywy.
- 98 Z ustaleń poczynionych w pkt 72–97 niniejszego wyroku wynika, że wbrew temu, co utrzymuje Rzeczpospolita Polska, obowiązek nałożony na dostawców usług udostępniania treści online polegający na weryfikowaniu treści, które użytkownicy chcą zamieścić na ich platformach, przed ich publicznym rozpowszechnieniem, wynikający z odrębnego systemu odpowiedzialności ustanowionego w art. 17 ust. 4 dyrektywy 2019/790, a w szczególności z przesłanek wyłączenia przewidzianych w jej art. 17 ust. 4 lit. b) i art. 17 ust. 4 lit. c) in fine, został przez prawodawcę Unii otoczony odpowiednimi gwarancjami w celu zapewnienia, zgodnie z art. 52 ust. 1 Karty,

poszanowania prawa do wolności wypowiedzi i informacji użytkowników tych usług, zagwarantowanego w art. 11 Karty, oraz sprawiedliwej równowagi między – z jednej strony – tym prawem a – z drugiej strony – prawem własności intelektualnej chronionym na mocy art. 17 ust. 2 Karty.

- 99 Przy dokonywaniu transpozycji art. 17 dyrektywy 2019/790 do ich prawa wewnętrznego państwa członkowskie powinny opierać się na takiej wykładni tego przepisu, która pozwoli na zapewnienie sprawiedliwej równowagi między poszczególnymi prawami podstawowymi chronionymi przez Kartę. Następnie przy wdrażaniu przepisów mających na celu transpozycję tego przepisu władze i sądy państw członkowskich są zobowiązane nie tylko do dokonywania wykładni swojego prawa krajowego w sposób zgodny z tym przepisem, lecz również do nieopierania się na takiej jego wykładni, która kolidowałaby ze wspomnianymi prawami podstawowymi lub z innymi zasadami ogólnymi prawa Unii, takimi jak zasada proporcjonalności (zob. podobnie wyrok z dnia 29 stycznia 2008 r., *Promusicae*, C-275/06, EU:C:2008:54, pkt 68).
- 100 W świetle całości powyższych rozważań należy oddalić jedyny zarzut podniesiony przez Rzeczpospolitą Polską w jej skardze, a tym samym odrzucić skargę w zakresie żądania głównego i oddalić w pozostałym zakresie.

W przedmiocie kosztów

- 101 Zgodnie z art. 138 § 1 regulaminu postępowania kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Parlament i Rada wniosły o obciążenie Rzeczypospolitej Polskiej kosztami postępowania, a Rzeczpospolita Polska przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami postępowania.
- 102 Zgodnie z art. 140 § 1 regulaminu postępowania Królestwo Hiszpanii, Republika Francuska, Republika Portugalska i Komisja pokrywają własne koszty.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Skarga zostaje w zakresie żądania głównego odrzucona, a w pozostałym zakresie oddalona.**
- 2) Rzeczpospolita Polska zostaje obciążona kosztami postępowania.**
- 3) Królestwo Hiszpanii, Republika Francuska, Republika Portugalska i Komisja Europejska pokrywają własne koszty.**

Lenaerts	Arabadjiev	Jürimäe
Lycourgos	Regan	Rodin
Ilešič	Bonichot	Safjan
Biltgen		Xuereb

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 26 kwietnia 2022 r.

Sekretarz
A. Calot Escobar

Prezes
K. Lenaerts